

Peter Hinckelmann Christian Garmasenius

De Anabaptismo Disputatio Elenctica Undecima, Complectens Sectae Anabaptisticae Errores refutatos in loco De Bonis Operibus

Rostochii: Litteris Reusnerianis, 1613

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn737664843>

Druck Freier Zugang

P. Kinkelmann.
R.M. theol. 1613.

Collectio de anabaptismo, P. Hinkelmann, Fräses

- (1) H. Hallerius, De SS. scriptura 1613
- (2) D. Duncanus, De Deo trinitate 1613
- (3) N. Waltherius, De Persona Christi 1613
- (4) M. Strickius, De baptismo 1613
- (5) J. Taimmannus, De cena domini 1613
- (6) A. Friderici, De peccato originis 1613
- (7) P. Blumhagen, De ecclesia 1613
- (8) F. Mullerius, De ministris ecclesie 1613
- (9) F. Sperberius, De ministerio ecclesiastico 1613
- (10) E. Loleprie, De justificatione 1613
- (11) V. Garmannius, De bonis operibus 1613
- (12) J. von Bülow, De libertate christiana 1613
- (13) P. Schartingius, De magistratu politico 1613
- (14) J. von Dike, De iudicio 1613
- (15) M. Michael, De coniugio 1613
- (16) A. Westerus, De fine aucto 1613
- (17) G. Machaus, De mercatura 1613
- (18) B. Smoldius, De resurrectione 1613

11
DE ANABAPTISMO
DISPUTATIO ELENCTICA
UNDECIMA,

*Complectens Sectæ Anabaptisticæ Errores
refutatos in loco*

De

BONIS OPE-
RIBUS.

Quam

Divina S.S. Spiritus assistente gratia

Sub Præsidio

M. PETRI HINKELMANNI

Verbi Divini Ministri.

Privata censure subijcit

CHRISTIANUS GARMASENIUS

Butzoviensis Megapol.

14. Cal. Iunij. Horâ & loco consuetis.

ROSTOCHII

Litteris Reusnerianis, Anno 1613.

Σ Τ Ν Θ Ε Ω.

DISPUTATIO ANTICATA BAPTISTICA

XI.

DE BONIS OPERI-
BUS.

CONTINUATIO.

Dostquam superiori Disputatione de Iustificatio-
ne hominis peccatoris coram Deo est dictum, &
explicatum, quibus modis homo coram Deo ju-
stificetur: convenientissimus requirit ordo, ut ar-
ticulum de fructibus justificantis fidei, *bonis* scili-
cet *operibus* subjiciamus, & de illis piam placidam-
que συζητησιν instituamus: tum ut quid purum,
quid rectum & sincerum in hoc articulo sit, veritatis scopo attrin-
gamus atq; constanter probemus: tum vero præcipue, quid con-
tra repugnet, Anabaptistarum videlicet blasphemias, plenis quas
buccis effundere minimè dubitarunt, *οὐδ' Θεῷ*, quantum fieri po-
test damnare, & ad limam & lineam rectam revocare allaboremus.
Ne autem ultra limites exspatiemur, sed hoc nostrum institutum
meliori & commodiori ratione promoveamus: dispescemus hanc
nostram materiam, (ut methodum, antea à nobis observatam se-
quamur) in hæc duo sequentia capita. 1. De bonorum ope-
rum essentia. 2. De eorum Necessitate & Efficacia.

CAPUT PRIMUM.

De bonorum operum Essentia.

Error Primus.

Mortificatio carnis & crux est corpus castigare je-
junis,

A 2

juniis, vili amictu, parviloquio, toruo vultu, barbæ ratione,

REFUTATIO.

Anabaptista cum Enthusiastis eundem currum trahentes conera verbum Dei expressum expectant peculiare Sp. sancti illustrationes & raptus, quibus ducti & edocti nihil nisi bonum facere & operari se posse affirmare solent, seducti falsa sua interpretatione dicti Apostolici, renatos agi Spiritu Dei. Hinc mortificationem aliquam carnis Scripturæ contrariam, ineptum aliquod jejunium, & alibi opera nullibi mandata, sæpius vero prohibita cum Pontificiis (a) excogitant, illisq; Deo se placere autumant; Dementari hac fatua & malesana sua hypothesi; qua subjectum morbi originalis, in sola carnali parte & affectibus cum Philosophis ponunt. Sed nos Dei gratiâ ex S. S. Scripturæ fundamentis, illis somniorum suorum vanitatem & falsitatem monstrabimus, & quantum possumus refutabimus.

1. Primo igitur sciendum, quid D. Apostolo sit carnem mortificare, quod passim (b) prolixè docet & explicat; esse nimirum voluntariam ab renunciationem factam Satanae, mundo, carni & peccato; veteris Adami debilitationem per applicationem meriti Christi & Sp. sanctum inhabitantem, & perpetuum conatum ope Dei adjutum resistendi peccato, ne illud in mortali corpore nostro regnet per pravas cupiditates & libidines, quas subinde ciet ac molitur in homine: Unde D. Apostolus jubet spiritu actiones carnis mortificare, carnem crucifigere cum affectibus & concupiscentiis; mortificare membra, quæ sunt super terram, fornicationem immunditatem, libidinem, concupiscentiam malam & avaritiam; deponere secundum pristinam conversationem, veterem hominem, qui corrumpitur secundum desideria erroris; renovari autem spiritu mentis & induere novum hominem. Et D. Petrus hanc mortificationem carnis ita explicat; quando admonet, animas nostras castas reddere in obedientia veritati, per Spiritum; deponere omnem malitiam &

a) Vide Papi-
smi Disp.
12. c. 1. Et. 2.

b) Röm. 6.
11. 12. c. 8. 13.
Gal. 5. 24.
Col. 3. 5.
1. Pet. 1. 22.
c. 2. 1. 11. 16.
24.
Col. 2. 12.

am & omnem dolum, & simulationes & invidias & omnes detestaciones; abstinere à carnalibus desideris, quæ militant adversus animam; non abuti libertate ad velamen malitiæ; peccatis mori & justitiæ vivere. De hac eadem mortificatione etiam illud pulcherrimum Pauli dictum intelligendum est, quando ait: in Christo circumcisi estis circumcissione non manu facta, dum corpus carnis peccato obnoxium exuistis per circumcissionem Christi consepulsi ipsi per baptismum. Quia itaq; ex hisce dictis liquido constat mortificationem non tantum corporalem ac externam, sed vel maximè spirituales ac internam mentis, intellectus, voluntatis, cordis & omnium affectuum, à piis requiri; fallunt ac falluntur Adversarii, dum putant istas externas pietatis larvas, vestes, pauciloquium, eorum vultum, barba rasonem, &c. aliquid ad mortificationem facere.

2. Hæc enim opera non sunt in S. S. literis perscripta aut mandata sed in proprio illorum cerebello ficta & excogitata, quibus Deum minimè delectari certum est, qui nulla opera, quantumvis ex intentione etiam optimâ facta, acceptat, nisi expresse in scripturis sint mandata: Nam intentio hujus vel illius non facit rei substantiam meliorem vel deteriore. Bona opera autem quibus gaudet Deus, & in quibus nos ambulare jubet ipse præparavit, & legem suam tanquam perfectissimam normam proposuit, & reliqua extra verbum Dei suscepta, ipse ut odium & peccatum rejicit & damnat. (c) Apostolus ea vocat *edogmata* & *hypocrisis* nomine infamat.

3. Vult etiam Deus non nuda & informia opera, sed fidei pulcherrimo schemate ornata & formata; hæc enim sola, opera alias Deo ingrata facit gratissima, dat illis suum esse. Contra autem fidei destituta opera Deum magis ad iram quam misericordiam provocant & commovent. Ut enim fidei præsentia opera facit, ut sint bona, sic illius absentia, qua videri possent bona, in peccata vertit, Talia verò cum sint adversariorum opera, fide nimirum vacua, e-

d) Rom. 14.
23.
Ebr. 11.6.

etiam Deo placere aut pro bonis operibus haberi non possunt, juxta illud Apostoli (d): quicquid non est ex fide peccatum est. Item: Impossibile est Deo placere absq. fide.

e) Matt. 15.
6. c. 23. 23. 25
Esa. 29. 13.

4. Tandem incassum laborant adversarii, quia verum finem suorum laborum & operum non incendunt. Non enim opera hac tendunt, ad Dei gloriam, sed sine mandato & fide proprio motu & intento frustra suscipiuntur & Deo potius sunt odio & abominatio- ni. Ut ipse Salvator in variis cum Phariseis de traditionibus seni- orum certaminibus, quando ipsi proponebant certa opera à Deo nec præscripta nec mandata cum opinione cultus justitiæ & meriti, ipsis objicit, quod (e) mandata Dei irrita faciant ob traditiones suas, & mox allegat Isaia dictum; frustra mo colunt docentes doctrinas, mandata hominum.

f) Rom. 13.
14.
1. Tim. 5. 23.

5. Tum sic argumentamur: Quicquid præcepto Dei contra- rium est, id rejiciendum est. Sed mortificatio hæc Dei præcepto (non occides) contraria est. E. Quid enim aliud facit, qui immodici & nullibi præceptis jejuniis, qui vili amictu, corpus proprium in- desinenter affligit, quam quod mortem sibi ante mortis horam ipse violenter inferat. Imo si non hoc, tamen illud infallibiliter sequi- tur, quod in propria membra in proprium corpus, cui suus honor & valetudinis conservandæ cura debetur secundum præceptum Apo- stoli, (f) injurius sit, & pedetentim destruat.

g) Esa. 3. 18.
& seqq.
Luc. 16. 19.
Petr. 3. 3.
h) 1. Tim. 2.
9.
Prov. 31. 21.
Gen. 45. 23.
Jud. 14. 12.
Ps. 45. 10. 14.
Mait. 22. 11.

6. Vilem amictum, in quo mortificationem ponunt adversa- rii, quod attinet, tantum abest ut hoc mortificatio carnis absolva- tur, ut potius contra amictus ille in S. S. Scriptura damnetur: licet enim luxus in vestitu prohibeatur, (g) sordidarum tamen vestium usus propterea nobis haud imponitur, quin potius vestitus habitu de- centi corpus ornans nobis in S. S. & dictis & exemplis (h) concedi- tur. Reliquorum, puta pauci loqui, corvi vultus, barbæ rationis eadem est ratio.

Error

Error Secundus.

In renatis & credentibus in Christum radix peccati est ablata, ut prorsus sint puri sancti & perfecti nec habent in se ullum peccatum:

REFUTATIO.

Antilogiam huius & precedentis erroris videre licet: Si enim in renatis & credentibus radix peccati est ablata, ut prorsus sint puri sancti ac perfecti, quorsum mortificatio carnis adhibenda eiusmodi externa, qualem sibi somniant. Sed & in hoc errore Papizantes (a) ex S. S. literis facile refutari possunt.

1. Et si enim in renatis necesse sit esse inchoatam obedientiam & iustitiam bonae conscientiae, tamen adhuc manent in iis peccata; morbi scilicet nobiscum nascentes, dubitationes, ignorantiae, inclinationes pravae, multaeque infirmitates; ut sacra passim pandecta testantur hisce clarissimis dictis, (b) ut: Quis potest dare mundum de immundo conceptum semine. Quid est homo, ut immaculatus sit, & ut iustus appareat natus de muliere. Ecce inter sanctos eius nemo est integer, & caeli non sunt mundi in conspectu eius quanto magis abominabilis homo, qui bibit quasi aquam iniquitatem. Omnes peccaverunt & egent gloria Dei. In multis offendimus omnes. Omnes declinaverunt, simul abominabiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est usque ad unum. Totum caput languet, & totum cor aegrotat. A planta pedis usque ad verticem non est in eo integrum quiddam: vulnus & livor &c. Facti sumus, ut immundus omnes nos, & quasi pannus menstruatae, universa iustitia nostra. Dolosum & arumnosum est cor hominis super omnia. Si feceritis omnia quae praecepta sunt vobis, dicite: Servi inutiles sumus, quod debuimus facere fecimus. Non sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis. Ex quibus dictis omnibus, & sexcentis id genus aliis, luce meridiana clarius constat, etiam sanctos & renatos suis nervis & peccatis

a) Vide Papismi Disp. s. c. 2. Er. 3.

b) Iob. 14. 4.
c. 15. 14.
Psal. 14. 3.
& 53. 4.
Rom. 3. 11.
23.
Iacob. 3. 2.
Esa. 1. 5. 6. c.
64. 6.
Ier. 17. 9.
I. uc. 17. 10.
2. Cor. 3. 4.
Ioh. 1. 8.

peccatis non carere, ac propterea prorsus puros ac sanctos minime esse.

2. Quod & precibus, querelis, confessionibus omnium etiam sanctissimorum hominum evidentissimè probatur, de quibus præclare David: pro remissione peccatorum (c) orabit ad te omnis sanctus in tempore opportuno: Si iniquitates observaveris Domine, Domine quis sustinebit: nō justificabitur in conspectu tuo, omnis vivens. Unde & Davidem ipsum passim in Psalmis præsertim pœnitentialibus legimus, acerbis querelas instituere, de multiplicibus suis iniquitatibus, quæ transgressæ sint caput suum, & tanquam onus grave gravatæ sint super eum: ac confiteri adversum se iniquitatem suam Domino. & orare eum ut secundum multitudinem miserationum suarum deleat iniquitates suas, neq; eas observet neq; intret in iudicium cum servo suo. Sic Daniel sua totiusq; populi peccata confitens inquit: Tibi Domine iustitia nobis autem confusio faciei. Et Apostolus: Nihil mihi sum conscius, in hoc tamen non sum justificatus. Imò aperte confiteretur, quod, sic venundatus sub peccato; quod habitet in se peccatum; quod non habitet in carne sua bonum. Quod videat aliam legem in membris suis repugnantem legi mentis suæ, & captivantem se sub lege peccati, quæ est in membris suis: Unde & tragicè exclamat, infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius?

3. Tum & firmissima & indecis contra errorem habetur in illis dictis, quæ renatos & pios admonent (d) ut crescant & augeantur in agnitione Christi, ne regnet peccatum in mortali corpore, sed ut deponant secundum pristinam conversationem veterem hominem, renoventur verò spiritu & facta carnis mortificent, abjiciant opera tenebrarum, induantur verò arma lucis, mortificent membra sua, crucifigant carnem cum affectibus & concupiscentiis, deponant tenaciter inhaerens peccatum &c. Quæ certè admonitiones satis manifeste indicant, renatos etiam quia iis indigent, multiplici sua infirmitate & imperfectione non carere.

4. Id

e) Pl. 32. 5. 6.
& 38. 5. & 51.
3. & 130. 3.
& 143. 2.
Dan. 4. 7.
1. Cor. 4. 4.
Rom. 7. 14.
17. 18. 20. 23.
24.

d) Rom. 6.
12. c. 8. 13. c.
12. 2. c. 13. 12.
Eph. 4. 15.
22. 23.
Col. 3. 5.
Gal. 5. 24.
Ebr. 12. 1.

4. Id enim nisi esset, non tantum hisce admonitionibus, verum etiam nullis, ad iustitiam sanctitatem ac pietatem ducentibus mediis, ut verbo ac Sacramento Cene Dominicae, non lege nec Evangelio, non Ductore S. S. Spiritu, aut auxilio Divino, neq. merito Christi aut fide, imò nullo salvatore, redemptore, intercessore, nullo praesidio angelorum; nulla conversione, poenitentia, remissione peccatorum, pii indigerent. Injustè, tanquam prorsus sancti & perfecti, in quibus nulla causa crucis reliqua, affligerentur, nec morti essent subiecti. Perfecti Deum agnoscerent, ac colerent &c. Omnia hæc ἀπὸ τοῦ καὶ ἀθεολογῶ.

5. Deniq. addimus orthodoxæ Antiquitatis testimonia. (e) Augustinus inquit: Si quaeratur, utrum in hac vita aliquis sit sine peccato: esse non credo; magis enim credo Scripturæ, ubi sanctorum vox est, si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Non enim ex qua hora quisque baptizatur, omnis vetus infirmitas eius absimitur: sed renovatio incipit à remissione omnium peccatorum. Nam in baptismo, quamvis tota & plena sit remissio peccatorum: tamen si continuò tota & plena etiam hominis in æternam novitatem fieret mutatio, non dico & in corpore, sed & in ipso animo, qui est homo interior, perfecta in Baptismo novitas fieret; sed interior renovatur de die in diem. Idem: Nullus sanctus & iustus caret peccato, nec tamen ex hoc definit esse iustus vel sanctus, cum affectu teneat sanctitatem. Idem: Non regnet peccatum in mortali corpore vestro: non dicit Apostolus, non sit, sed non regnet. Inest peccatum cum delectaris, regnat, cum consenseris. Idem: Si in tanta infirmitate vita huius, in qua tamen virtutem perfici oportebat, renatis relinquere tur voluntas sua, ut in adiutorio Dei perseverarent, si vellent, nec Deus in eis operaretur ut vellent, inter tot & tantas tentationes infirmitate sua voluntas ipsa succumberet. Subventum est ergo infirmitati voluntatis humane, ut Divina gratia indeclinabiliter & inseparabiliter ageretur: & ideo quamvis infir-

B

ma, non

c) Lib. 3. de peccator. merit. c. 7. De Eccl. dogmat. In Psalm. 5. De conceptione & gratia cap. 12. Lib. 1. in Amos. In quodam sermone.

ma, non tamen deficeret, neq̃ ad veritate aliqua vinceretur. Hieronymus: Primum peccatum est, cogitasse (quo certo nullus hominum carere potest) quæ mala sunt; secundum, cogitationibus acquivisse pervertis; tertium quod est deterius, opere complexisse; quartum, post peccatum non facere poenitentiam, & in suo sibi complacere delicto. Bernhardus: His tribus egere me fateor: Veritate, charitate, fortitudine. Desicit quippe ratio mea pro ignorantia veritatis: languet & voluntas præ inedia affectionis, infirmatur caro præ inopia fortitudinis. Nam & ratio minus intelligit quæ agenda sunt, & voluntas minus diligit intellecta. Et ad hæc etiam corpus quod corrumpitur aggravat animam, ut non quæcumq̃ volumus, illa faciamus.

Ri. Cor. 2.6
Phil. 3.15.
Eph. 5.27.
1. Pet. 1.26.
Ebr. 5.14.

6. Quando itaq̃ iusti & pii in S. S. literis sancti, puri, immaculati, perfecti (s) dicuntur, id intelligendum non nisi 1. imputativè, quatenus Christi iustitia, quæ illorum respectu aliena dicitur illis fide confertur & applicatur. 2. inchoativè, quia ex fide inchoata nova obedientia, quantumvis imperfecta, Deo tamen in credentibus placet. 3. oppositivè, quia sine hypocrisi & non simulatè, non tantum externis operibus, sed etiam interno voluntatis motu, & sincero cordis affectu Deo suo serviunt. 4. comparativè, si eorum obedientia spontanea, ardens & major ac perfectior, cum aliorum hominum coactione, negligentia, repugnantia ac imperfectione, confectatur.

CAPUT SECUNDUM.

De bonorum operum necessitate & efficacia.

Error Primus.

Monasteri-
enses in lib.
sestitution.

Bona opera sunt ad salutem necessaria. Absq̃ bonis operibus & passionibus nemo coram Deo justificatur & salvatur.

REFUL.

REFUTATIO.

Hanc suam opinionem perniciosam de necessitate bonorum operum ad salutem, cui sphinx illa Augustana tempore Interimistico occasionem praeiuit, Adversarii cum Pontificis, Calvinianis, & quibusdam A.C. sociis (a), communem fovunt. Quia verò hac quaestio, de necessitate bonorum operum, variè semper Ecclesiam Orthodoxam exercuit, quibusdam κατ' ἐξέβολην ad Pharisaeismum declinando, quibusdam κατ' ἐπίθεσιν ad Epicureismum fenestras aperiendo, peccantibus: nos duce S. S. Scriptura, bona opera minimè ad salutem, attamen alias maximè esse necessaria, probatum dabimus.

a) vide Patristici Disp. 12. c. 1. Er. 1. Calvinismi Disp. 13. c. 1. Er. 1. Form. Concord. artic. 4.

1. Non enim esse ad salutem opera quantumvis bona ac iusta, necessaria, probatur evidentissimis S. S. Scripturae dictis, quae particulis exclusivis, ut sunt: non ex operibus, sine operibus legis, qui non operatur, non per legem (b) &c. opera omnia à negotio & actu salutis, sequestrant. Contra itaq. S. S. Scripturam, necessitas bonorum operum ad salutem, à qua ea rejiciuntur, astringitur.

b) Rom. 9. 28. c. 4. 5. 13. Gal. 2. 16. Eph. 2. 8. Tit. 3. 5.

2. Tum quoq. salus & vita aeterna gratia ac misericordia Dei in S. S. literis tribuitur. Gratia, enim inquit Apostolus, salvati estis; item, secundum misericordiam suam nos salvos fecit. Et Apostoli in primo concilio communi consensu tale decretum sanxerunt: Per gratiam Domini nostri Iesu Christi credimus salvari, quemadmodum & Patres nostri. Unde & vita aeterna donum Dei dicitur. Si autem ex gratia ut Apostoli antithesis aperte docet & demonstrat, jam non ex operibus, alioquin gratia jam non est gratia (c). Gratia enim non est ullo modo, quae non est gratuita omni modo. Nulla itaq. conditio necessitatis bonorum operum in negotio salutis aeternae, quod merè gratuitum est, consistere potest.

c) Eph. 2. 8. Tit. 3. 5. Act. 15. 11. Rom. 6. 23. c. 11. 6.

3. Praesertim cum eadem cum sufficientissimo & preciosissimo Christi δωρεῶν, quo ille nobis salutem ac vitam aeternam peperit, pugnet. Christus enim α & ω, principium ac finis nostrae salutis dicitur;

d) Apoc. 1. 8.
Luz. 19. 10.
Act. 4. 12.

citur; qui venit salvare quod perierat; in quo unico, nec in aliquo alio salus est. Non enim aliud nomen sub cælo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri (d). Quia itaq; Christo soli quoad initium & finem salus & vita æterna ascribitur, certe non sine insigni meriti Christi extenuatione & sacrilegio, necessitas bonorum operum ad salutem admittitur. Quantum enim necessitati operum in negotio salutis tribuitur, tantum merito Christi detrahatur.

e) Joh. 3. 16.
c. 17. 3.

4. Quin & si fidem consideremus, cui salus & vita æterna in S. S. literis tribuitur (e), necessitati bonorum operum ad vitam æternam locum nullum relinqui posse, dupliciter probatur. 1. Nam si fide salvamur, quæ est causa bonorum operum, utiq; eorundem tanquam effecti ejusdem additamentum; nisi effectum cum causa concurrere, aut hunc eandem perficere ad opus statuere velis; ad salutem ac vitam æternam minimè necessarium esse, ultro sequitur. 2. Quia fides imputativam justiciam & salutem credentibus applicat & donat, necessitatem operum quæ extrinsecus & habitualement importat, in foro poli prorsus excludit.

f) Esa. 64. 6.
Phil. 3. 8.

5. Et si conditio operum renatorum spectetur imperfecta, nullâ sive Geometricâ sive Arithmeticâ proportionem ad vitam æternam necessaria dicenda erunt. Opera enim renatorum, præterquam quod debita sunt, insuper multis modis imperfecta, panno menstruata, damno, ac stercore in S. S. literis comparantur; (f) atq; hæc, quomodo ad vitam illam æternam perfectissimam ac beatissimam, sive consequendam, sive demerendam, necessaria sint, nulla ratio dari potest.

g) Math. 25.
34.
Rom. 8. 17.
Eph. 1. 18.

6. Tum quoq; & nostra sententia contra necessitatem operum ad salutem ex eo stabilis & firma manet, quod salus æterna hereditariis nomine censetur in S. S. (g). Hereditatem verò operibus nostris minimè, sed unica atq; gratuita patris adoptione consequi possumus; Sicq; ad eandem consequendam opera & passionem nostram neq; necessaria, neq; ad hereditatem illam promerendam sufficientes ullo pacto esse possunt, id quod vox unica *καὶ ἡγορούμεθα* abundè satis demonstrat.

7. Aliæ

7. Aliās enim ex necessitate bonorum operum ad salutem se-
querentur hac ἀβέδνοτα; vitam aeternam non ex sola Dei gratia ac
misericordia credentibus contingere; nec meritum Christi ad salu-
tem sufficere; Christum quidem inchoasse, sed totum redemptionis
opus non consummasse; fidei πληροφειαν labefactari, ac ἐν Χρ. pon-
tificiam, cum sen. per de sufficiente necessitate bonorum operum sit
dubitandum, introduci; discrimen legis & Evangelii tolli; nostram
beatitudinem nimis debili ac arenoso fundamento ac presidio niti;
Papatum damnari non posse. &c.

8. Sed & Antiquitatis Orthodoxa contra operum ad salutem
necessitatem, testimonia nobis non desunt (h). Augustinus inquit:
Gratis das gratis salvas, omnia merita precedis, ut dona tua conse-
quantur merita tua. Nihil invenis undē salves, & multum in-
venis undē damnes. Ambrosius: Hoc constitutum est à Deo, ut
qui credit in Christum, salvus sit sine opere, sola fide, gratis accipiens
remissionem peccatorum. Bernhardus: Necesse est primò omni-
um credere, quod remissionem peccatorum habere non possis, nisi per
indulgentiam Dei. Deinde quod nihil prorsus habere queas operis
boni, nisi & hoc dederit ipse. Postremò quod aeternam vitam nul-
lis potes operibus promereri, nisi gratis detur & illa. Fateor, non
sum dignus ego, nec propriis meritis possum obtinere regnum caelo-
rum. Caterum duplici iure illud obtinens Dominus meus; heredi-
tate scilicet patris & merito passionis; altero ipse contentus, alte-
rum mihi donat. Isychius: Cum Deus genus humanum ad implenda
legis opera infirmatum vidisset, jam non ex operibus salvare, sed per
gratiam hominem voluit. Remigius: Caeli enarrant gloriam Dei,
hanc scilicet, quod non ex operibus iustitia, qua fecimus nos, sed se-
cundum suam misericordiam salvos nos fecit. Haymo: Nemo debet
de meritis suis presumere, sed omnem salvationem ex Christi meritis
expectare. Idem: vita aeterna nulli per debitum redditur, sed
per gratuitam misericordiam datur. Anselmus: Si homo mille an-
nis serviret Deo, etiam ferventiſſimè, non mereretur ex condigno,

h) De verbis
Apostoli ter-
mo, 15.
De vocati-
one genti-
um.
In festo An-
nunciat.
Mariæ.
In vita Bern-
hardi.
Lib. 4. in
Levit. c. 14.
In Psal. 18.
Super Psal.
11. & super
Evangel.
Dn. Septua-
gesimæ.
De mensur.
crucis, in
Psal. 6.

dimidium diem esse in regno celorum. Honorius: Salvum me fac propter misericordiam tuam, non propter meritum meum. Rybercus: Per solam gratiam ad regnum celorum ducimur, quod nullis operum nostrorum meritis comparare possumus.

9. Quamquam itaq; hæc contra bonorum operum ad salutem necessitatem adducta sat firma ac immota sint fundamenta, non tamen operibus bonis suam dignitatem ac necessitatem, ut falsò nobis Adversari affingunt, adimunt: Quamvis enim non ad salutem, necessaria tamen omnibus modis esse bona opera probatur tripliciter. Primò respectu Dei. 1. Quia ille mandavit & vult serio ut audiamus vocem eius, in præceptis ejus ambulemus, atq; custodiamus mandata ejus quæ præcepit nobis (i). 2. Propterea nos creavit; ipsius enim creatura sumus, conditi in Christo Jesu ad bona opera, quæ præparavit Deus, ut in iis ambulemus (k). 3. Redemit; dedit n. s. m. e. i. p. s. u. m. Christus pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, & munderet sibi populum peculiarem, Zelotem bonorum. Mortuus quoq; est pro omnibus, ut qui vivunt, non amplius sibi vivant, sed ei, qui pro ipsis mortuus & excitatus fuit: ut liberati de manu inimicorum nostrorum, sine timore illi serviamus, in sanctitate & iustitia coram ipso, omnibus diebus nostris. 4. Ac sanctificavit, ut sancti simus sicut ille sanctus est. Nescitis, inquit Apostolus, quoniam corpora nostra membra sunt Christi? tollens ergò membra Christi faciam membra meretricis? absit. An nescitis quod corpus vestrum sit templum spiritus sancti, qui in vobis est, glorificate igitur Deum in corpore vestro & in spiritu vestro, quæ sunt Dei. 5. Ut in Deus glorificetur. Luceat inquit Christus lux vestra coram hominibus; ut videant vestra bona opera, & glorificent patrem vestrum qui est in cælis. Apostolus jubet omnia ad gloriam Dei facere, Et Divus Petrus: Abstinetes à carnalibus desideriis, quæ militant adversus animam, conversationem vestram inter gentes habentes bonam, ut in eo, quod decretaut de vobis, tanquam de malefactoribus, ex bonis operibus vos considerantes, glorificent Deum in die visitationis. 6.

Denig

i) Levit. 26.
3.
Num. 15. 39
40.
Deut. 12. 32
c. 28. 1.
Ios. 1. 7.
Esa. 1. 16.
Ezec. 20. 19.
Osee. 10. 12
Ioh. 13. 34.
c. 15. 12.
Rom. 12. 1.
& seqq.
1. Thes. 4. 3
k) Eph. 2. 10
Tit. 2. 14.
2. Cor. 5. 15.
Luc. 2. 74.
75.
Levit. 11. 44
c. 19. 2.
1. Pet. 1. 16.
2. Cor. 6. 15.
Matth. 5. 16.
1. Cor. 14. 31
1. Pet. 1. 11. 12
Act. 10. 35.
1. Ioh. 3. 22.

Deniq, quia is delectatur Deus, cū illi placeant. Qui enim timet Deū & operatur
justitiam, acceptus est illi. Et si mandata ejus custodimus, ea, quae sunt placina
coram eo, facimus.

10. Secundo, Necessaria sunt bona opera respectu nostri. 1. Quia de-
bitores sumus non carni, ut secundum carnem vivamus (l), sed Deo in Christo
Iesu. Non sumus nostri, sed empti precio magno. Et si omnia fecerimus quae pre-
cepta sunt nobis, dicendum nobis est: servi inutiles sumus, quod debuimus facere
fecimus. 2. Quia fides vera absq, operibus bonis seu fructibus esse non potest,
ut is ipsi de vera fide certi simus, eamq, hoc modo exscitemus & confirmemus.
Fides enim per charitatem operatur (m) sine verò operibus mortua est. 3. Requi-
rit id nostra vocatio, quae dignè nos decet vivere, & videre quomodo cautè
ambulemus non ut insipientes, sed ut sapientes, ne conformemur huic mundo, sed
transformemur renovatione mentis nostrae. 4. Propter praemia quibus Deus
gratuitò remunerare nostra bona opera promittit, pietas n. ad omnia utilis est,
dabens promissionē praesentis & futurae vitae (n). 5. Deniq, ad vitandas penas. Nā
propter peccata venit ira Dei in filios incredulitatis; qui enim talia agunt re-
gnum Dei non possidebunt (o).

11. Tertio bona opera sunt facienda propter alios, qui sunt vel amici vel
inimici. Propter illos, ut pietate nostra fruantur, nec, si eam omittamus, sedu-
cantur. (p) Propter hos, ne nomen Dei, nisi studeamus pietati, blasphemetur, nec
ansa calumniandi his praebeatur, sed ut nostra pietate eos lucrifaciamus, & ad
idem studium bonorum operum provocemus, aut si impenitentia cor suum obdu-
raverit, carbonēs ignis congeramus in caput ejus (q).

12. Deniq, Patrum sententiae de necessitate bonorum operum notatu di-
gnae sunt. Gregorius inquit (r): Sic sub autoritate superbia, & humanus timor
sub humilitate se palliant, ut saepe nec ille valeat considerare, quid Deo, nec iste
quid debent proximo. Ibidem; Deputemus intelligentiam datam quasi pecuniam
mutuatam: quo plus nobis creditur ex benignitate, eo debitores amplius tenemur
in opere. Bernhardus: Debitores sumus precipue quinque, scilicet corpori, cordi,
fratri, sanctis & mortuis. Chrysostomus: Si totam tempus vitae hujus occupant
obsequia, laudes teneant, gratiarum actiones insistant, non poteris pensare quod
debes.

Error Secundus.

Spiritus sanctus contingit hominibus per preparationes &
opera.

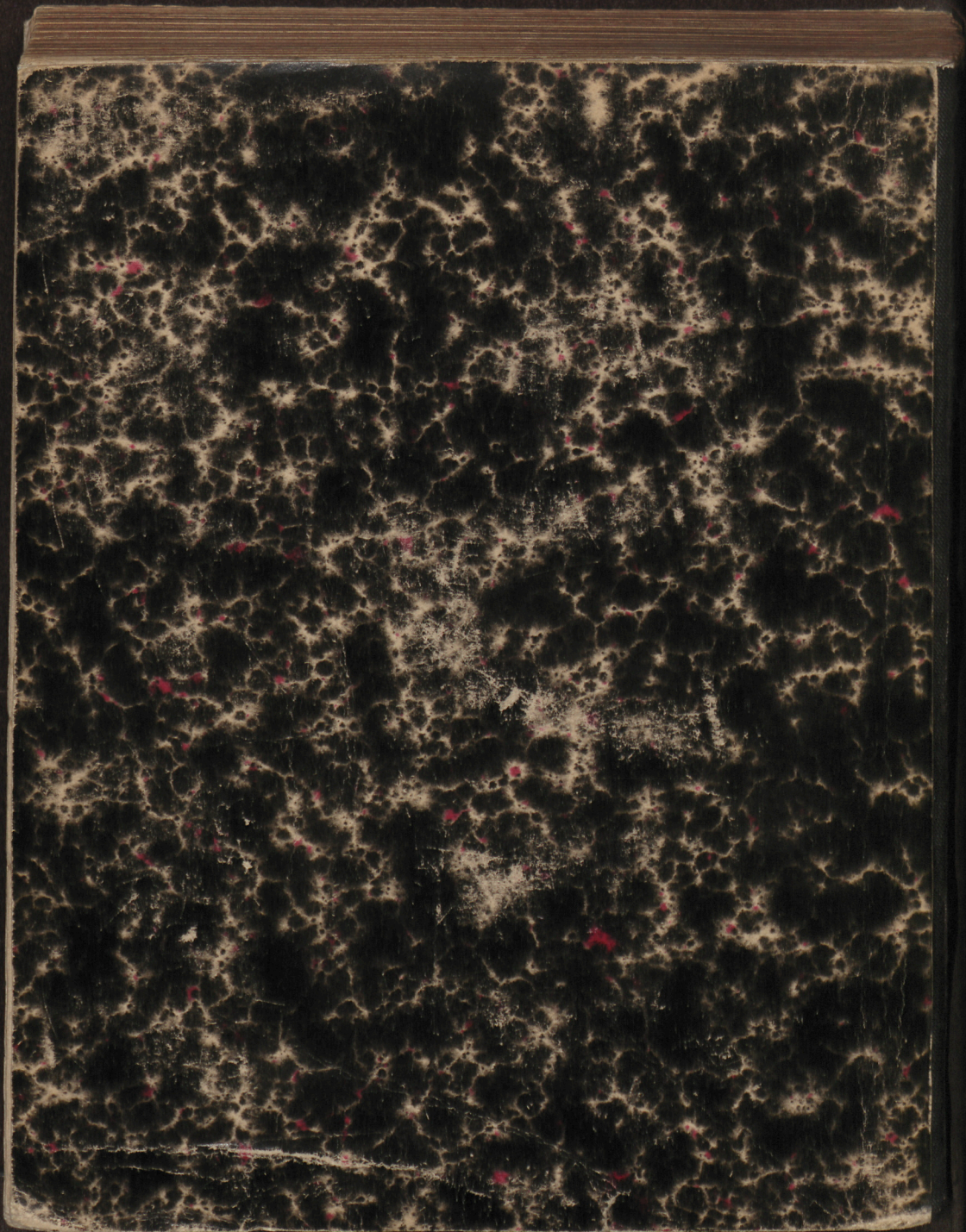
REFUTATIO.

Impudentiam indo & inscitiam hic nobis suam produnt adversarii asserere

non e-

l) Rom. 8. 12
c. 6. 11.
1. Cor. 6. 19
20.
Luc. 17. 10.
m) Gal. 5. 6.
Iacob. 2. 20.
Eph. 4. 1. c.
5. 15.
Phil. 1. 27.
Col. 1. 10.
Rom. 12. 2.
n) 1. Tim. 4.
3.
Levit. 26. 3.
Deut. 28. 1. 8
Esa. 7. 19.
Matt. 25. 35.
o) Eph. 5. 6.
1. Cor. 6. 10.
Gal. 5. 21.
Rom. 8. 15.
Apoc. 21. 8.
Matt. 25. 42.
p) 1. Pet. 2. 56
Phil. 2. 3. 4.
Matt. 18. 6.
1. Cor. 10. 32
q) Rom. 2.
24.
Tit. 2. 5.
1. Pet. 2. 12.
c. 3. 16.
Gal. 6. 1.
Matt. 18. 15
Prov. 25. 26
Rom. 12. 26
r) In Mora.
De verb.
Dom.
De com-
pend. cordis

- non erubescerent, contra, non dico tantum scripturam, sed & omnem rationem sanio-
riorem, spiritum S. dari hominibus per preparationes & opera bona; cum nihil
boni sit in nobis, fiat à nobis, cuius non principium autor & fautor principalis sit
ipse Sp. S. quod ut clarum certum & probatum fiat, indubitanis scripture divine
testimoniis, & veneranda antiquitatis cōsensu freti facile evinci posse existimamus.
- a) 2. Cor. 3.5 1. Primū Argumentū mutuamur ex Paulo sic dicēte: (a) non sumus sufficien-
tes cogitare aliquid ex nobis, tanquā ex nobis. Hinc ita argumētamur: Si ex nobis,
tanquam ex nobis boni ne minimum quidē cogitare, multo minus facere valemus.
Sed prius est ex loco citato. Ergo & posterius: siquidem factum presupponit vo-
luntatem. Secundum argumentum suppeditat nobis D. Iacobus (b) quando sic in-
quit: Omne donum bonum est desuper à Deo patre luminum. Si hoc? quomodo sibi
homines bona opera & preparationes Deo placentes arrogare sine Deo possunt;
nedum ut illis S. S. Spiritum sibi comparare valeant. Sic Apostolus inquit:
c) 1. Cor. 4.7 quid habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi
non acceperis? Si ergo à Deo omnia habemus? ipsi omnia debemus? quid nobis re-
linquitur? Videamus quid ipse Christus doceat apud Iohannem, (d) sine
me nihil potestis facere. Si hoc verum ut maximē rerum, sequitur indubitātō, quod
nec ad gratiam Dei nos preparare, nec bona opera facere, quibus S. S. Spiritus no-
bis contingat, nobis relictī possumus.
- e) Ioh. 14. 17 2. Possumus & hoc modo contra illos concludere: 1. Negata causa negatur
effectum. In non renatis causa bonorum operum: quæ est Spiritus S. (d) negatur.
Ergo & ipsa bona opera & Deo placens ad accipiendum Sp. S. preparatio. 2. Ef-
fectum non est prior sua causa, multo minus hanc producere ac procreare potest:
f) Ioh. 14. 26 At bona opera per Spiritum sanctum efficiuntur in nobis & perficiuntur (e): Er-
go bona opera S. S. Spiritum causare non possunt. 3. Quodcumq; nobis ex mera
Rom. 8. 11. Dei gratia & favore promittitur ac gratis donatur, illud nostris operibus ac præ-
14. 15. parationibus demereri non valemus: Spiritus S. verò nobis à Deo ex mera gratia
1. Cor. 12. 3. promittitur ac donatur (f). Ergo.
4. 11.
Gal. 4. 6. 3. Quod & exemplis plurimis, quæ producere facili negotio possemus pro-
2. Tim. 1. 7. bari potest. Apostolus qui ante conversionem (h) spirans sanguinem & cædem Chri-
g) Esa. 44. 3. stianorum in medio furore de cælo percussus fulgure sine omni suo preparationis
Ezech. 11. 19 & bonorum operum merito Sp. sancti & fidei per verbum ipsius Christi Iehova
e. 36. 27. participes factus legitur. David non per preparationes aut opera sibi S. S. Spiritum
Ioel. 2. 28. contingere sciens, ad preces se supplex convertit, orans: Ne projicias me à facie
Zach. 12. 10 tua & spiritum sanctum tuum ne auferas à me. Latro qui in cruce idem cum Chri-
Luc. 11. 13. sto supplicium sed non eadem innocentia sustinuit nullo suo merito
ex dulcissima promissione Christi fidem & S. S. Spi-
ritum consecutus exspiravit.

praesenti hoc errore pronunciet, qui & olim su-
auctores partim propagatores in Ecclesia
Originem Alexandrina Ecclesia antisitem
Palestinâs; nunc iterum resuscitatur à nonni-
rum in proscenium educitur, palliatur, com-
impj hujus dogmatis absurditas eò magis innot-
literarum & rationum stateram examinanda

1. Contrariantur illi scriptura dicta ea, quae
diabolorum & hominum damnatorum aeterna
desituras esse perspicue confirmant(a): quae ve-
morientem asserunt: Iram Dei mansuram sup-
esse ignem inextingvibilem, interitum aeternu-
ternum, iudicium sine misericordia, pronunciat
extremo die abiecturum maledictos in supplicium.
Quod si itaq; homines damnati usq; in aeterna
lumen & Diaboli in secula seculorum crucia-
tandem erunt salvandi, aut quis finis penis ip-
sorum? Nôq; est, ut quis cavilletur, vocabulum aeterni-
tutis sine fine perpetuitatem, sed periodicam
temporis limitatam diuturnitatem denotare. In
quaestioni accommodari non potest: siquidem
quam convincietur, quod poena damnatorum
ra sint, sed potius constat, nullam mutationem
summi iudicis, quo ad statum rerum, futuram
aeternum, simpliciter in propria significatione
quid assumitur, pro figmento reputamus.

2. Deinde & rationes contra prodigiosum ho-
tant. 1. Quia damnatorum peccata mortali-
temporalia violant & contemnunt aeternum
videlicet Deum, & aeternam vitam; iustissime
aeternis poenis puniuntur. Cum enim duplex sit
cundum intentionem acerbatus, & secundum

2) Esa. 66. 24
Ioh. 3. 36.
Matt. 3. 12.
2. Thes. 1. 9.
Hebræ. 6. 2.
Iacob. 2. 23.
Matt. 25. 41.
Psal. 49.
Apoc. 20. 10.

the scale towards document